

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI NOMIDAN
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Фарғона тумани

2021 йил 2 апрель

4-1501-2102/823-сонли иш

Фарғона туманларaro иқтисодий судининг судьяси Д.С. Акрамова раислигида, Р.Рахматовнинг котиблигида, даъвогар вакиллари И.И. Отахўжаев ва Б.А. Юлдашев (13.03.2021 йилдаги 138 ва 01.04.2021 йил кунги 151-сонли ишончномалар асосида), жавобгар раҳбар А. Ахмедовнинг иштирокида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Фарғона вилоят ҳудудий бошқармасининг даъвогар “FERGANA-OSEANA” масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхона манфаатини кўзлаб судга киритилган жавобгар “CHIMYON BO'STONI” фермер хўжалигида 34 863 324 сўм жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича кўзғатилган иқтисодий ишни Фарғона тумани, Ямбарок маҳалла фуқаролар йиғини биносида, сайёр очик суд мажлисида кўриб чиқиб қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И :

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Фарғона вилоят ҳудудий бошқармаси даъвогар “FERGANA-OSEANA” масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхонаси (бундан бун матнда МЧЖ деб юритилади) манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар “CHIMYON BO'STONI” фермер хўжалигидан (бундан буён матнда Фермер хўжалиги деб юритилади) 34 863 324 сўм жарима ва почта харажати ундиришни, ишни палата вакили иштирокисиз кўришни сўраган.

Суд ишни Савдо-саноат палатаси вакили иштирокисиз кўриб чиқишни мумкин деб топди.

Суд мажлисида даъвогар вакиллари даъво талабини тўла қаноатлантиришни сўрашди.

Жавобгар раҳбари рад этишни сўраб, ёзма эътирозномани такдим этди, суд мажлисида ушбу эътирозномадаги Фермер хўжалиги билан ер ижара шартномаси тузилмагани ҳақидаги жумла нотўғри ёзилганини, аслида ушбу шартнома борлигини, лекин туман ҳокимлиги Фермер хўжалигига шартномани бермаганини, 2020 йил пандемия сабаб оғир ўтганини, ғўза ишлов бериш пайтида ишчиларни далага чиқишлари қийн бўлганини, пахта етиштириш мажбурияти қисман бажарилмаганига карантин сабаб бўлгани учун даъво талаби рад этилиши лозимлигини баён қилди.

Суд тарафлар вакиллариининг тушунтиришларини тинглаб, иш материалларини ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра, даъвони қисман қаноатлантиришни лозим деб топди.

Иш материалларига қараганда, даъвогар МЧЖ ва жавобгар Фермер хўжалиги ўртасида 04.01.2020 йил куни “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш

бўйича” 60-сонли контрактация шартномаси тузилган бўлиб, унга кўра Фермер хўжалиги даъвогарга 45,2 гектар ер майдонида 124,3 тонна пахта хом ашёсини етказиб бериши, даъвогар эса етказиб берилган маҳсулот учун шартномада белгиланган тартиб ва миқдорда тўловларни амалга ошириши белгиланган. Даъвогар шартномавий мажбуриятини бажарган.

Жавобгар томонидан даъвогарга шартнома бўйича 24 938 тонна қиймати 116 221 393 сўм ташкил этган пахта хом ашёси етказиб берилмагани учун МЧЖ суддан Фермер хўжалигидан жарима ундиришни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан буён ФК деб юритилади) 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 466-моддасига кўра, қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи ўстирилган (ишлаб чиқарилган) қишлоқ хўжалиги маҳсулотини тайёрловчига контрактация шартномасида назарда тутилган миқдор ва ассортиментда топшириши шарт.

ФКнинг 333-моддасига кўра, қарздор айби бўлган тақдирда, мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Контрактация шартномасининг 5.2-бандида шартномада белгиланган миқдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда маҳсулот топширишдан асоссиз бош тортганлиги учун Фермер хўжалиги харидор МЧЖга топширилмаган маҳсулот қийматининг 30 фоизи миқдорида жарима тўлашлиги, жарима харид нархига белгиланган устамалар устамалар тўланиши ҳисобга олинмаган ҳолда ўтган даврда (ой, йил чораги, йил) маҳсулотнинг амалда шаклланган ўртача нархидан келиб чиқиб ҳисобланиши, бундан ташқари, маҳсулот тўлиқ етказиб бермаганлик натижасида юзага келган ва жарима билан қопланмаган зарарларни ҳам қоплашлиги кўрсатилган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартнома бўйича ундириш талаб этилган 34 863 324 сўм жарима шартнома шартлари, даъвогарнинг жаримани ҳисоб-китоби ҳамда иш ҳужжатлари билан ўз тасдиғини топади.

Жавобгар Фермер хўжалиги томонидан эътирозномасида келтирилган контрактация шартномасини тузишга даъвогар мажбур этганини тасдиқловчи далилларни судга тақдим этмади. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекснинг 68-моддасини иккинчи ва учинчи қисмларига асосан “Ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак. Ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган далилларни ишда иштирок этувчи бошқа шахслар олдида, агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, суд мажлиси бошлангунига қадар ёки суд белгилаган муддат доирасида очиб бериши лозим”, дейилган. Жавобгар ўз эътирозини тасдиқловчи далилларни тақдим этмагани учун суд эътирозини асоссиз деб топди.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги 163-сонли “Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкый жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида”ги Қарорининг 2-бандида “Шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш

усулларидан бири ҳисобланади. Судлар неустойкани ундириш тўғрисидаги даъволарни ҳал қилишда неустойка миқдорининг қонун талабларига мувофиқ ҳисобланганлиги, унинг асослилиги, мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби ҳолатларни ҳар томонлама ва чуқур муҳокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли миқдорини белгилашлари шарт”, деб кўрсатилган.

Мазкур Пленум қарорининг 4-бандида “ФКнинг 326-моддасига мувофиқ суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкӣ аҳволини, шунингдек, кредиторнинг манфаатларини инобатга олиб, неустойка миқдорини камайтиришга ҳақли”, деган тушунтиришлар берилган.

Суд республикада 15.03.2020 йил куни жорий этилган карантин тадбиркорлик субъектларини фаолиятига салбий таъсир этганини, жавобгар кичик тадбиркорлик субъекти эканлигини ҳамда тарафларнинг узоқ муддатли ҳамкорлигини инобатга олиб, жарима миқдорини 10 000 000 сўмга қадар камайтиришни, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекснинг 118-моддаси талаблардан келиб чиқиб суд ҳаражатларини жавобгардан ундириш лозим бўлади.

Юқоридагиларда асосланиб, суд Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекснинг 118, 176-179 моддаларини қўллаб,

Қ А Р О Р Қ И Л Д И:

Даъво талаби қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар “FERGANA-OSEANA” масъулияти чекланган жамияти шаклидаги хорижий корхонаси фойдасига жавобгар “CHIMYON BO'STONI” фермер хўжалигидан 10 000 000 сўм жарима ва 19 600 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар “CHIMYON BO'STONI” фермер хўжалигидан республика бюджети ва суд ҳокимияти органларини ривожлантириш жамғармасига 697 266,48 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори устидан устидан бир ой муддат ичида шу суд орқали Фарғона вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича апелляция судлов ҳайъатига шикоят (прокурор протест) келтирилиши мумкин.

Раислик этувчи

Д.С. Акрамова

